

Europaudvalget

Til: Udvalgets medlemmer og stedfortrædere

Dato: 1. juli 2009

EU's strategi for Østersøregionen

Kommissionen fremlagde den 10. juni 2009 sit forslag til EU's nye strategi for Østersøregionen. Strategien samler en lang række initiativer inden for miljø, trafik, energi, økonomi og sikkerhed i den første makroregionsstrategi i EU. Det svenske formandskab ventes at prioritere strategien højt og stiler efter vedtagelse på Det Europæisk Råds møde til den 29.-30. oktober 2009.

Ansvar for at koordinere implementeringen af strategiens konkrete tiltag vil blive fordelt mellem de berørte medlemslande. Danmark ventes at blive koordinator for tiltagene om ren skibsfart, tilpasning til klimaforandringer, fremme af entreprenørskab, beskyttelse mod større katastrofer til havs og på land, større energieffektivitet (med Letland) og maritim sikkerhed (med Finland).

I. EU's første strategi for en makro-region

Østersøområdet står over for en lang række udfordringer, som er grænseoverskridende i deres karakter og kræver tæt koordination mellem de omkransende lande (hvoraf otte af de ni lande er EU-medlemsstater). Dette gælder især miljøbelastningen af Østersøen, som stadigt forværres.

På denne baggrund efterspurgte Europa-Parlamentet (2006) og Det Europæiske Råd (2007) en samlet strategi for regionen, der både omfattede de fælles miljøudfordringer, men også adresserede de store udviklingsforskelle mellem de berørte lande. Derfor fremlægger Kommissionen nu denne strategi, som er den første EU-strategi, der samler indsatsen rettet mod en geografisk afgrænset makro-region. Hvis det viser sig at være en frugtbar tilgang, forventer Kommissionen at præsentere lignende strategier for eksempelvis Donau- og Middelhavsregionerne.

Østersøstrategien er opdelt i fire temaer (miljø, økonomi, trafik og energi, samt sikkerhed), der tilsammen dækker over 15 prioritetsområder. Hertil kommer en række horisontale tiltag. I alt oplister Kommissionen 88 initiativer

som eksempler på konkrete tiltag. Hvert af prioritetsområderne koordineres af en eller to medlemsstater. For de konkrete initiativer bliver der ligeledes udpeget en ansvarlig medlemsstat og/eller organisation. En samlet oversigt er vedlagt som bilag.

Strategien lægger ikke op til oprettelse af nye institutioner eller tilførsel af nye midler. Den forventes implementeret gennem EU og de relevante regionale fora og finansieres af medlemsstaterne og med mulighed for ansøgning om eksisterende regional- og strukturfondsmidler i EU.

1. En miljømæssig bæredygtig region

Østersøen er et særligt udsat havområde. Det er næsten fuldt omkranset af land og kun ca. 3 procent af vandet udskiftes hvert år i det lave og ferskvandsholdige hav. Derfor er der særlig stor risiko for alvorlige konsekvenser fra miljøkatastrofer og udledning af farlige stoffer og næringsstoffer i Østersøen.

Kommissionen foreslår, at strategien prioriterer:

- En begrænsning i udledningen af næringsstoffer og brugen af kemikalier
- Sikring af bæredygtigt fiskeri og biodiversitet i naturområder
- En indsats for renere skibsfart (udledning og affald)
- Begrænsning af og tilpasning til klimaforandringer

På de to sidste områder er Danmark koordinator for indsatsen.

2. En velstående region

Østersøområdet er præget af store forskelle i velstand og udvikling landene imellem. Det skaber dels en udfordring i at udligne forskellene og et potentiale for frugtbart samarbejde og videndeling. Strategien fremhæver at dette blandt andet kræver lettere samhandel og fremme af forskning og innovation

Kommissionen foreslår, at strategien prioriterer:

- At fjerne barrierer på det indre marked
- At optimere regionens forskning og innovation
- At lette vilkårene for små og mellemstore virksomheder
- At fremme et bæredygtigt landbrug, skovbrug og fiskeri

Danmark skal koordinere indsatsen for entreprenørskab blandt små og mellemstore virksomheder.

3. En tilgængelig og attraktiv region

De baltiske lande og de nordlige dele af Finland og Sverige har den laveste tilgængelighed i EU, hvilket gør transport langsom, dyr og besværlig. For ek-

sempel tager det i dag ca. 40 timer at komme fra Warszawa til Tallinn med tog. Lignende problemer findes også på energiområdet, hvor de baltiske lande i praksis er isoleret fra det europæiske energinet (eneste forbindelse er Estlink mellem Estland og Finland). Blandt andet denne problematik blev de 8 EU-lande omkring Østersøen og Kommissionen enige om at løse da de indgik en aftale den 17. juni 2009,¹ som også adresserer en forbedret integration af energimarkederne i de nordiske lande og mellem Tyskland og Polen.

Kommissionen foreslår, at strategien prioriterer:

- Energieffektivitet og forsyningssikkerhed
- Forbedring af regionens transportforbindelser
- Forøgelse af regionens tiltrækningskraft gennem initiativer inden for sundhed, turisme og uddannelse

Danmark er koordinator for indsatsen på energiområdet.

4. En sikker region

Der er mere end 2000 skibe på Østersøen på et hvilket som helst tidspunkt. Skibstrafikken forventes at stige op i mod 80-100 pct. over de næste ti år. Dermed stiger behovet for en koordineret og effektiv indsats mod ulykker og forureningskatastrofer, ligesom krav til bedre navigation og skibssikkerhed stiger.

Kommissionen foreslår, at strategien prioriterer:

- Maritim sikkerhed
- Styrket ulykkes- og forureningsberedskab
- Bekæmpelse af grænseoverskridende kriminalitet

Danmark er koordinator for de to første områder.

¹ Aftalememorandum af den 17. juni 2009 om planen for sammenkoblingen af det baltiske energimarked (BEMIP). Pressemeddelelse kan læses her: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/945&format=HTML&aged=0&language=DA&guiLanguage=en>

II. Særligt om Danmarks rolle og ansvarsområder

Hvert af de 15 prioritetsområder skal koordineres af en eller to medlemsstater. Rollen indebærer ansvaret for at koordinere og fremme implementeringen af strategien i tæt samarbejde med Kommissionen og med inddragelse af relevante aktører, lokale myndigheder, andre lande og internationale organisationer.

I Kommissionens strategi og handleplan udpeges Danmark til at blive koordinator for tiltagene om ren skibsfart, tilpasning til klimaforandringer, fremme af entreprenørskab, beskyttelse mod større katastrofer til havs og på land, større energieffektivitet (med Letland) og maritim sikkerhed (med Finland). Dette er i overensstemmelse med Udenrigsministerens tilkendegivelser i sit svar på Samrådsspørgsmål R i Europaudvalget den 15. maj 2009.

III. Forholdet til Rusland, Norge og andre ikke-EU stater

Kommissionen lægger op til at inddrage de relevante lande uden for EU gennem EU's Nordlige Dimension samt øvrige samarbejdsfora i Østersøområdet (f.eks. HELCOM). Inddragelsen foreslås dog alene at ske i konkrete projekter, da strategien skal betragtes som en intern EU-strategi. Effektiviteten på især miljøområdet er dog meget afhængig af tæt og forpligtende samarbejde med især Rusland. At samarbejdet primært skal ske gennem EU's Nordlige Dimension er blevet hilst velkomment af Rusland.

Det er ligeledes afgørende at få et tæt samarbejde med regionens øvrige lande, der ikke er medlem af EU, bl.a. Norge og Hviderusland. Dette gælder især de landbaserede dele af strategien og de områder, hvor miljøpåvirkning eller andet, påvirkes af oplandsområderne. Eksempelvis fra udledning gennem floder og luft. Disse lande skal inddrages i konkrete projekter i rammen af de relevante regionale fora.

IV. Den videre proces med strategien

Det svenske formandskab har fremhævet Østersøstrategien som en af sine højeste prioriteter. Strategien forventes at blive vedtaget ved Det Europæiske Råds møde den 29.-30. oktober 2009. Herefter vil de ansvarlige koordinatore skulle drive processen inden for prioritetsområderne. Kommissionen forventes at ville gennemføre løbende evaluering og udgive fremskridtsrapporter, som årligt kan diskuteres i Rådet for almindelige anliggender og eksterne forbindelser (GAERC), hvor Østersøstrategien forventes at blive forankret i Rådet.

Med venlig hilsen

Anders Nymark
(Tlf. 3638)

Bilag: Oversigt over prioritetsområder og initiativer i Kommissionens Østersøstrategi

Temasøjler	Prioritetsområder	Flagskibsprojekter, eksempler (Ansvarligt land)
En miljømæssig bæredygtig region	Udledning af acceptable mængder næringsstoffer i havet Koordinator: PL og FI	Fjerne fosfater i vaskemidler (SE, EE - Fast track)
		Renere spildevand (SE)
		Analysere resultater i pilotprojekter om eutrofiering [overgødning] (TBA – Fast track)
		Udbrede bedste praksisser for næringsstof-balanceret landbrug (Dansk Landbrugsrådgivning m.fl.)
		Fuld implementering af vandrammedirektivet (alle)
		Samarbejde med Rusland og Hviderusland om risikovurdering af regional forurening (TBA)
	Bevarelse af naturområder og biodiversitet, inklusiv fiskeri Koordinator: DE	Oprette beskyttede havområder (TBA – Fast track)
		Begrænse indførslen af nye invasive arter (HELCOM, SE)
		Fremme af vandring og reproduktion af vandrende fiskearter (HELCOM)
	Reduktion i brug af og belastning fra farlige og skadelige stoffer Koordinator: SE	Reduktion af og forbud mod brug af de mest skadelige stoffer (HELCOM medlemslande)
		Vurdering af behovet for oprydning af forurenede skibsvrag og kemiske våben (PL – Fast track)
	Ren skibsfart Koordinator: DK	Fremme foranstaltninger til at indsamle skibsgenereret affald (TBA – Fast track)
		Fremme foranstaltninger til reduktion af skibsemissioner (FI, SE – Fast track)
		Introduktion af differentierede havneafgifter afhængig af skibes miljøbelastning (TBA – Fast track)
		Stoppe udledning af kloakspildevand fra skibe (TBA)
		Forbedre affaldshåndteringen på skibe og i havne (TBA – Fast track)
	Begrænsning af og tilpasning til klimaforandringer Koordinator: DK	Tage højde for regionale og lokale påvirkninger af klimaforandringer (DK, SE)
		Implementering af EU-Ruslands initiativet om energieffektivitet (Kommissionen og Ruslands energiministerium)
		Etablér netværk af bæredygtige byer (SE eller DK – Fast track)

En velstående re- gion	Fjernelse af hindringer til det indre mar- ked Koordinator: EE	Fjerne barrierer for det fælles marked (PL – Fast track)
		Implementering af et europæisk område for maritim transport uden grænser i Østersøen (TBA)
		Udbredelse af brugen af digital signatur og identifikation (EE)
		Bedre folke- og virksomhedsoplysning om Varepakken og Servicedirektivet (SE)
		Udveksling af bedste praksisser om "Product Contact Points" og "Points of Single Contact" (SE)
		Deling af kompetencer mellem akkrediteringsmyndigheder (SE)
		Overvågning af implementeringen af EU-Rusland-strategiens prioriteter (Kommissionen)
		Overvågning af grænsesituationen mellem EU og Rusland (CBSS Arbejdsgruppe om toldsamar- bejde og grænseovergangsaspekter – Fast track)
	Fuld udnyttelse af regionens forskning og udvikling Koordinator: SE og PL	Udvikling af et program for innovation, klynger og netværk mellem små og mellemstore virksom- heder i Østersøregionen (SE, LT – Fast track)
		Oprettelse af en Østersø-fond for forskning og innovation (Nordisk Ministerråd)
		Udvikling af en samlet Østersø-strategi til fremme for innovation blandt serviceydere (LT, FI)
		Oprettelse af tværsektorielle projekter for innovation i sundhed og biovidenskaber
		Oprettelse af et stærkt videnskabeligt netværk [Baltic Science Link] (SE)
		Udvikling af et regionalt fremsynsprogram for samarbejde i forskning og udvikling (PL – Fast track)
	Fremme af entreprenørskab Koordinator: DK	Fremme af unge entreprenører (DK)
		Forstærkning af samarbejde om miljøteknologi som grundlag for virksomhedsudvikling (PL)
		Implementering af projektet "Bæredygtig produktion gennem innovation i små og mellemstore virksomheder" (PL – Fast track)
		Gør Østersøen til en miljøeffektiv region (TBA)
		Fuld udnyttelse af det europæiske kodeks for bedste praksisser til at lette små og mellemstore virksomheders adgang til offentlige indkøb (DE)
		Implementering af projektet "Baltic Sea Labour Network" (TBA – Fast track)
		Forbedret arbejdsformidling gennem EURES (TBA)
	Styrke bæredygtigt landbrug, skovbrug og fiskeri Koordinator: FI	Bæredygtig landdistriktsudvikling (PL, SE)
		Sikre bæredygtigt fiskeri (TBA)
		Fremme af bæredygtig akvakultur (TBA)
		Oprettelse af netværk om implementering af EU's lovgivning om fødevarer og foder (TBA – Fast track)
		Etablering af et forum for nyskabende og bæredygtig gødningsforarbejdning (Center for Bioenergi og Miljøteknologisk Innovation m.fl. – Fast track)

En tilgængelig og attraktiv region	Styrke energieffektivitet og -sikkerhed	Prioritering af projekter i BEMIP [Baltic Energy Market Interconnection Plan] (LT – Fast track)
		Demonstration af fælles forbindelsesløsninger til havvindmølleparker (DK, SE – Fast track)
	Koordinator: DK, LV	Udvid den nordiske el-markedsmodel til de baltiske lande (LV)
		Færdiggør de aftalte forbedringer af trafikforbindelser [se liste i handlingsplan, side 51] (alle)
		Implementering af den Nordiske Dimensions partnerskab om transport og logistik (Partnere i den Nordiske Dimension)
		Udvikling af et netværk af "havmotorveje" i Østersøen (LT)
		Forkortelse af flyveruter (PL, LT – Fast track)
		Samarbejde for klogere transport (DK, LT – Fast track)
	Forbedring af trafikforbindelser Koordinator: LT og SE	Turisme: Tiltrækning af turister til landdistrikter i kystområder (alle relevante landdistriktsnetværk)
		Turisme: Fremme miljømæssigt bæredygtige færger i Østersøen (TBA)
		Turisme: Fremme af kulturarven og unikke landskaber (TBA – Fast track)
		Turisme: Udvikling af strategier for bæredygtig turisme (TBA – Fast track)
		Sundhed: Forebyggelse af alkohol- og stofproblemer blandt unge (Northern Dimension Partnership in Public Health and Social Well-being og dets medlemsstater)
		Uddannelse: Fremme frivilligt samarbejde mellem regionale universiteter i Østersøområdet (LT – Fast track)
		Uddannelse: Udvikling af fælles pensu og undervisningsressourcer på frivillig basis (TBA – fast track)
		Uddannelse: Identifikation og fjernelse af barrierer for mobilitet blandt forskere og studerende (TBA)
		Koordination af udnyttelsen af digitale fordele [Tv-frekvenser og bredbånd] (SE)
		Styrke netværk blandt frivillige unge (TBA)
		Støtte til en bæredygtig udvikling af fiskeriområder (relevante fiskeriområdenetværk)
En sikker region	Førende region inden for maritim sikkerhed	Gennemfør en teknisk gennemførlighedsvurdering af et Østersønetværk for kystvagter (TBA)
		Blive en pilotregion for integration af havovervågningssystemer (i udbud af Kommissionen)
		Hurtigere genopmåling af store skibsruter og havner (HELCOM)
		Blive en pilotregion for e-navigation (DK: Farvandsvæsenet – Fast track)
		Etablér netværk af 'centres of excellence' i maritim uddannelse (PL)
		Udvikling af plan for reduktion af fiskeriulykker (TBA)

	Styrket beredskab ved større katastrofer til vands og på land Koordinator: DK	Etablér frivillige hold til akut forureningsbekæmpelse og eftersøgnings- og redningsoperationer (TBA)
		Kortlæg eksisterende udrykningskapaciteter til havforurening og lav sub-regionalt samarbejde på tværs af grænser (DK: Søværnets Operative Kommando – Fast track)
		Optegn scenarier for store katastrofer og identificér mangler i beredskabet (TBA)
		Forbedring af samarbejdspotentialet i nationale sundhedsberedskaber (TBA)
	Bekæmpelse af grænseoverskridende kriminalitet Koordinator: FI	Gennemfør en risikovurdering om organiseret kriminalitet, grænsesikkerhed og kritisk infrastruktur for Østersøområdet (Europol – Fast track)
		Etablér et fælles nationalt koordinationscenter og overvågningssystem for grænsekontrol (alle – Fast track)
		Etabler fælles politi- og toldcentre (udvalgte medlemsstater og Europol)
		Pulje ressourcer til udsendelse af forbindelsesofficerer i tredjelande og internationale organisationer til bekæmpelse af international kriminalitet (Alle)
Horisontale tiltag	Indrette midler og politikker efter EU's Strategi for Østersøområdet	
	Samarbejde om implementering af EU-direktiver	
	Udvikling af integrerede styringsstrukturer for Østersøområdet	
	Blive pilotprojekt i implementeringen af havstrategi-rammedirektivet	
	Fremme brugen af fysisk havplanlægning og en fælles tilgang hertil i Østersøområdet	
	Udvikling og gennemførelse af fysisk landplanlægning	
	Udrulning af resultater fra pilotprojekter til hele regionen	
	Brug af (fælles) forskning som grundlag for politikbeslutninger	
	Implementering af Østersødelen af Det Europæiske Havobservations- og datanetværk (EMOD-NET)	
	Udvikling af en regional identitet	

Anvendte forkortelser:

- TBA = Afventer enighed ("To be agreed")
- DE = Tyskland
- DK = Danmark
- EE = Estland
- FI = Finland
- LT = Litauen
- LV = Letland
- PL = Polen
- SE = Sverige
- HELCOM = Helsinki Commission
- Fast track = Projekter, som Kommissionen vurderer, kan iværksættes og implementeres relativt hurtigt